

CONSELL ESCOLAR MUNICIPAL DE BARCELONA

Comissió de Treball sobre Educació Emocional i Salut Mental a les Escoles

3a Sessió Curs 2020-2021 (22 de març de 2021)

Assistents:

Oriol Sala, *alumnat sector públic, INS Juan Manuel Zafra (presideix)*

Marta Carranza, *secretària del CEMB*

Laia Garcia, *tècnica del CEMB*

Martí Oliver, *tècnic de la Fundació Ferrer i Guàrdia (dinamitza la sessió)*

Marga Ribas, *vocal Comissió Educació Emocional i Salut Mental FAPAES*

Roger Ballescà, *psicòleg, psicoterapeuta, docent i supervisor cínic – Vicesecretari COPC*

Jordi Rodon, *Secretari CEC*

Vanessa Rodríguez, *CEMD Nou Barris professorat públic: Escola Víctor Català*

Raquel Igual, *Psicòloga, representant dels Centres de desenvolupament infantil i atenció precoç (CDIAP) de l'Institut Municipal de Persones amb Discapacitat*

Esther Pla, *Pla Comunitari de la Barceloneta*

Maria Roca, *direccions centres públics, EBM Cobi*

Josep Puig, *CEMD Nou Barris Coordinador dels Serveis Educatius de Nou Barris (director de l'EAP)*

Temes previs i finalitat de la sessió:

17:00h – 17:10h	Benvinguda
17:10h - 17:30h	Presentació a càrrec de l'Àlex Rodríguez, psicòleg del CSMIJ de la Fundació Nou Barris, sobre acompanyament pràctic per a la gestió de l'educació emocional i la salut mental a l'educació primària
17:30h – 18:25h	Espai de debat
18:25h – 18:30h	Avaluació i tancament de la sessió

Temes tractats:

L'Àlex Rodríguez inicia la seva presentació diferenciant entre salut mental i trastorns d'emocions. La salut mental es dirigeix als trastorns mentals, mentre que els trastorns emocionals són alteracions afectives intenses que acompanyen o segueixen immediatament a l'experiència d'un succés feliç o desgraciat o que significa un canvi profund en la vida sentimental. Se subratlla afectivitat i sentiment com a punts destacats de la definició de trastorn emocional.

Com ens dirigim a la malaltia mental o a aquests trastorns? A través del tractament. Podem tenir dissenyats o consensuats una sèrie d'elements o estratègies d'intervenció.

Cal diferenciar entre la salut mental (malaltia, trastorns, síndromes) i els problemes, que poden generar dificultats, malestar, disfuncionalitats i que s'han d'abordar. Sobretot parlem de problemes de caràcter relacional, social, familiars, el bullying... Després hi hauria les dificultats, que poden generar també reaccions dificultoses: introversió, criança, qüestions d'habilitats...

És essencial diferenciar un trastorn emocional d'un trastorn mental i com l'abordem des del tractament o també des d'uns altres paràmetres d'acompanyament o seguiment.

El servei Konsulta'm m'ha donat l'opció de poder escoltar les consultes dels nans i joves de 12 a 22 anys. Principalment m'he trobat amb qüestions de caràcter d'identitat, ja sigui per dificultats per identitat (sexuals, de gènere...) o per amics a qui volen ajudar. També qüestions de caràcter conductual, de comportaments agressius, excessos de ràbia que no saben com controlar, o bé que són pegats per algú. També autolesions.

Algunes les derivo directament a un servei especialitzat de salut mental, però d'altres han pogut ser abordades amb estratègies compartides.

Els trastorns emocionals no només es poden tractar des d'un espai especialitzat, també es poden tractar des d'espais comunitaris, on trobar respostes consensuades, produïdes democràticament amb la pròpia persona. Donant-li un apoderament a la persona. Les persones troben les seves maneres o els seus agents amb qui comptar per fer una millora de la seva situació. De vegades hi ha por a trobar-se amb un psicòleg.

Fins a quin punt estem permetent en els individus tenir certes dificultats emocionals? Créixer comporta tenir certs malestars, tinc la sensació que a vegades, per tenir cura, no permetem que els propis nens i nenes i joves, trobin les seves maneres de respondre a les seves dificultats de caràcter emocional i els volem donar una resposta molt neta i ràpida, molta solució i de vegades hem de deixar que s'ho passin una mica malament.

L'adolescència comporta un cert malestar en el camp de la identitat i tenim molts recursos i molts agents que poden acompanyar. Tot el que puguem evitar portar a l'espai sanitari especialitzat és bo. Cal atendre des dels espais més propers. En aquest sentit, el CDIAP fa una feina brutal amb les llars d'infants.

Reflexions i aportacions per part dels i les membres de la Comissió de Treball

-No calen més serveis ni més agents (més recursos sí), el que cal és una bona coordinació. Tenim una bona base de serveis i d'objectius i hauríem de fer polítiques de coordinació i veure com fer-ho, com buscar estratègies conjuntes cadascú des de la seva àrea.

-Des dels CDIAP participem en diferents taules de coordinació d'àmbit de barri o de districte. Tot i que no n'hi ha a tots els barris, cada vegada n'hi ha més, i el que cal ara es fer que siguin

el màxim d'efectives. De totes les que hi ha ara, cal veure quines s'han de quedar a llarg termini.

- L'Ajuntament de Barcelona està començar a posar ordre al conjunt de mico-xarxes de coordinació que hi ha arrel de la ciutat, però encara es troba en un moment incipient.

-Estem intentant començar a posar en marxa tot això,estic molt d'acord en que la qüestió no és més, sinó els que ja hi som, que no fem tots la mateixa feina tota l'estona, que estiguem més ben coordinats ja que així es rendibilitzaria millor el que fem.

-La coordinació entre equips la realitzem de forma satisfactòria, el problema és quan ja són 4 equips que treballem en un mateix cas. Les taules específiques són molt útils en aquest sentit.

-De vegades la manca de professionals fa que estiguin intervenint sobre el mateix cas un munt de persones perquè ningú es dedica a fons a resoldre el problema. S'ha de pensar en diferents nivells assistencials. Dispositius amb molta coordinació però diferenciats dels dispositius especialitzats.

-On és el límit entre patologia i acompanyament, qui hauria d'acompanyar a un infant? Un psicòleg que no el coneix o el centre obert que ha fet tot un seguiment de la persona? Potser hem de ser-hi presents acompanyant a qui ha d'acompanyar.

-Tenir cura també ens implica no deixar sols als altres companys d'altres àmbits que intervenen. Que tinguem tots nosaltres cura de l'altre.

-A les escoles des d'aquest curs hem començat a tenir suports a l'atenció de les emocions, però és molt incipient. A secundària ja feia 4 anys que existia. Caldria reforçar-ho per seguir impulsant la seva implementació.

-Hi ha patologies greus, trastorns mentals clars, i trastorns adaptatius, problemes socials. El que em pregunto és si els joves o infants que tenen problemes socials han de ser atesos pels mateixos professionals i amb les mateixes directrius com s'atenen els trastorns mentals.

-A quanta gent estan arribant aquests dispositius, són d'ús generalitzat en la població infantil i adolescent o son, malauradament, una cosa residual, molt útil però que arriba poc a la ciutadania? Caldria insistir en la seva generalització pel conjunt de la població, ja qual cosa passa per dotar aquests serveis de més recursos.

-En aquest moment l'atenció en l'àmbit de la salut mental està en els seus moments més baixos. Només cal veure la tardança i la carència en com es poden tractar els casos.

-Seria important que hi hagués un altre servei que fes més el tema emocional, d'acompanyament, per tal de poder prioritzar l'atenció als casos de salut mental en aquests serveis. El personal del CSMIJ està a tope.

-Si no volem que els CSMIJ atenguin a tant volum de persones, potser sí que és necessari que augmenti el nombre de consultes per persona atesa, fomentant un acompanyament més proper. Quin servei podria fer això?

-No és gens estrany tenir seguiments de nanos al cap d'un mes i mig, dos mesos, fins i tot tres. Els sistemes de salut mental s'aguanten gràcies al sobreesforç dels seus professionals. Fem veure que estem tractant un problema, i l'únic que fem és acompanyar-lo i participar en la seva cronificació. Als serveis arriben moltes persones que no tenen trastorns mentals, sinó problemes socials i emocional que s'haurien de tractar des d'altres àmbits (escoles, per exemple, però que tampoc tenen els recursos per fer-ho). Hi hauria d'haver més psicòlegs escolars perquè al final molts dels problemes que arriben al CSMIJ acaben amb una intervenció

farmacològica per tractar d'alleugerir un malestar profund que d'altra manera no es pot tractar i això es un desastre profund.

-Amb la multiplicitat de programes, serveis i recursos, és evident que està creixent una demanda de problemàtiques de salut mental i d'educació emocional. Hi ha la sensació de que està augmentant la necessitat d'atenció i de donar resposta a problemàtiques que estan apareixent amb més freqüència i això és una realitat. Hi ha algun tipus de fotografia genèrica d'aquest augment, s'està estudiant? (La Taula de Salut Mental de Barcelona té un estudi fet d'això).

-Amb el segon pla de barris s'ha pogut dotar a tots els centres de primària i secundària que estan inclosos en el Pla de barris dels EMOs: un professional dins del centre que pot fer una primera actuació ràpida, asèptica i concreta en un moment oportú per evitar que hi hagi situacions que s'enquistin. El grau de satisfacció dels usuaris i dels centres és magnífic. - Amb el model dels EMOs, és molt més fàcil intervenir directament des de les escoles, on hi ha una relació més directa amb joves i famílies. Donada la valoració positiva d'aquest servei, es proposa fer-lo extensiu a la resta de barris que no estan inclosos al Pla de barris.

-Si es dota de personal i de bones idees per a tota la ciutat anem en la bona línia.

-No hem de curar només, mirar també per què passa això (anar a les causes). Què està passant en aquesta societat que provoqui tot això?

-Moltes de les intervencions que fem no les hauríem de fer nosaltres perquè no som el servei que tenim l'encàrrec, però sí que hem de ser-hi presents.

-Quan parlem de trastorns emocionals, parlem dels efectes, és difícil tractar els efectes, les emocions, sense que un quedi compromès, quedi afectat. Qui ens atén a nosaltres? Com ens atenem per a poder-nos separar d'això? Si volem tractar les qüestions emocionals també hem de tenir espais de cura per a nosaltres, sinó entrarem en una roda de malestar que no és bona.

-Des de l'escola cada vegada es tracta més aquest tema, però em fa por que dins de l'escola ens perdem o dediquem més temps a altres problemes que pensem que són més greus. Com a mestre, aquest any els alumnes tenen més necessitats, ho estan passant pitjor, i nosaltres com a mestres qui ens ajuda?

-Hem d'abordar el tema de la desigualtat que s'està produint en el camp de les persones que genera ràbia, frustració, manca de sentir-se part d'un col·lectiu. Quan tots ens ho passem malament, surt la solidaritat, però amb la desigualtat no apareix.

Es tanca la reunió amb l'avaluació de la sessió de treball.

Acords:

- Es farà arribar l'acta als membres de la comissió per tal que puguin complementar les intervencions recollides i les propostes que se'n deriven.
- La pròxima sessió de la comissió es celebrarà el 26 d'abril, i tindrà com a objectiu abordar l'acompanyament pràctic per a la gestió de l'educació emocional i la salut mental a l'educació secundària.

Avaluació:

■ Molt en desacord ■ En desacord ■ Ni d'acord ni en desacord ■ D'acord ■ Molt d'acord

